

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2023. gada 16. februārī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Konkurence – Atlīdzinājums par kaitējumu, kas nodarīts ar LESD 101. panta 1. punktā aizliegtu darbību – Komisijas lēmums, kurā konstatēta koluzīvu vienošanos esamība par cenu noteikšanu un bruto cenu paaugstināšanu kravas automobiļiem Eiropas Ekonomikas zonā (EEZ) – Valsts civilprocesuālo tiesību norma, kas noteic, ka prasījuma daļējas apmierināšanas gadījumā katrs lietas dalībnieks sedz savus tiesāšanās izdevumus, ja vien nav ļaunprātīgas rīcības – Dalībvalstu procesuālā autonomija – Efektivitātes un līdzvērtības principi – Direktīva 2014/104/ES – Mērķi un kopējais līdzsvars – 3. pants – Tiesības uz pilnīgu nodarītā kaitējuma atlīdzinājumu – 11. panta 1. punkts – Konkurences tiesību pārkāpuma izdarītāju solidarā atbildība – 17. panta 1. punkts – Iespēja valsts tiesai aplēst kaitējuma apmēru – Nosacījumi – Praktiska neiespējamība vai pārmērīgas grūtības noteikt kaitējuma apmēru – 22. pants – Piemērošana laikā

Lietā C-312/21

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Juzgado de lo Mercantil nº 3 de Valencia* (Valensijas Komerclietu tiesa Nr. 3, Spānija) iesniegusi ar lēmumu, kas pieņemts 2021. gada 10. maijā un kas Tiesā reģistrēts 2021. gada 19. maijā, tiesvedībā

Tráficos Manuel Ferrer SL,

D. Ignacio,

pret

Daimler AG,

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja A. Prehala [A. Prechal], tiesneši M. L. Arasteja Saūna [M. L. Arastey Sahún], F. Biltšens [F. Biltgen], N. Vāls [N. Wahl] (referents) un J. Pasers [J. Passer],

ģenerālvokāte: J. Kokote [J. Kokott],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [A. Calot Escobar],

ņemot vērā rakstveida procesu,

* Tiesvedības valoda – spāņu.

nemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

- *Tráficos Manuel Ferrer SL* un *Ignacio* vārdā – *Á. Zanón Reyes, abogado*,
- *Daimler AG* vārdā – *E. de Félix Parrondo, J. M. Macías Castaño, M. López Ridruejo* un *M. Pérez Carrillo, abogados*, kā arī *C. von Köckritz* un *H. Weiß, Rechtsanwälte*,
- Spānijas valdības vārdā – *J. Rodríguez de la Rúa Puig*, pārstāvis,
- Eiropas Komisijas vārdā – *A. Carrillo Parra, F. Jimeno Fernández* un *C. Zois*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2022. gada 22. septembra tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LESD 101. pantu – konkrēti jautājumā par no tā izrietošo prasību, ka kaitējums, kas nodarīts pretkonkurences rīcības dēļ, ir jāatlīdzina pilnībā –, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. pantu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā zaudējumu atlīdzināšanas prasībā, ko divi kravas autopārvadājumu uzņēmumi, proti, *Tráficos Manuel Ferrer SL* un *Ignacio* ir cēlušī pret *Daimler AG*, lai saņemtu atlīdzinājumu par kaitējumu, kurš izriet no Eiropas Komisijas konstatētā LESD 101. panta pārkāpuma, ko izdarījuši vairāki kravas automobiļu ražotāji, kuru vidū ir arī *Daimler*.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/104/ES (2014. gada 26. novembris) par atsevišķiem noteikumiem, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem (OV 2014, L 349, 1. lpp.), 6. apsvērumā ir teikts:

“Lai garantētu efektīvu privāttiesisko izpildi civiltiesiskām prasībām un efektīvu publiski tiesisko īstenošanu no konkurences iestāžu puses, abiem šiem mehānismiem ir jābūt mijiedarbībā, tādējādi nodrošinot konkurences noteikumu maksimālu efektivitāti. Saskaņotā veidā ir jāregulē abu tiesību izpildes veidu koordinācija, piemēram, saistībā ar kārtību, kādā ir pieejami konkurences iestāžu rīcībā esošie dokumenti. Šāda koordinācija Savienības limenī arī novērsīs piemērojamo noteikumu atšķirības, kuras varētu apdraudēt iekšējā tirgus pienācīgu darbību.”

4 Šīs direktīvas 11. apsvērumā ir teikts:

“Nepastāvot Savienības tiesību aktiem, prasības par zaudējumu atlīdzināšanu reglamentē dalībvalstu noteikumi un procedūras. [Tiesas] judikatūrā ir noteikts, ka ikviena persona var prasīt atlīdzinājumu par nodarīto kaitējumu gadījumos, kad pastāv cēloņsakarība starp šo kaitējumu un konkurences tiesību pārkāpumu. Visos valstu noteikumos, kuri reglamentē to, kā tiek īstenotas tiesības uz atlīdzinājumu par LESD 101. vai 102. panta pārkāpuma dēļ nodarītu kaitējumu, tostarp noteikumos par šajā direktīvā neaplūkotiem aspektiem, piemēram, par cēloņsakarību starp pārkāpumu un kaitējumu, jābūt ievērotiem efektivitātes un līdzvērtīguma principiem. Tas nozīmē, ka minētajiem noteikumiem nevajadzētu būt formulētiem vai piemērotiem tā, ka LESD garantēto tiesību uz atlīdzinājumu īstenošana ir pārmērīgi apgrūtināta vai praktiski neiespējama, vai mazāk labvēlīgā veidā nekā noteikumi, kas piemērojami līdzīgām valstī celtām prasībām. Ja dalībvalstu tiesību aktos ir paredzēti citi zaudējumu atlīdzināšanas nosacījumi, tādi kā attiecināmība, pienācīgums vai vainojamība, dalībvalstīm vajadzētu spēt saglabāt šos nosacījumus, ciktāl tie atbilst Tiesas judikatūrai, efektivitātes un līdzvērtīguma principam un šai direktīvai.”

5 Minētās direktīvas 12. apsvēruma redakcija ir šāda:

“Ar šo direktīvu no jauna tiek apliecināts *acquis communautaire* par tiesībām uz Savienības konkurences tiesību aktu pārkāpumu radīta kaitējuma atlīdzināšanu, īpaši par statusu, kas dod tiesības celt prasību, un par zaudējumu definīciju, kā noteikts Tiesas judikatūrā, un tā neskar šā *acquis* turpmāko attīstību. Ikviens, kam pārkāpuma rezultātā ir nodarīts kaitējums, var prasīt atlīdzinājumu par faktiskajiem zaudējumiem (*damnum emergens*), nesāņemtiem ieguvumiem (negūto peļņu jeb *lucrum cessans*), kā arī procentu maksājumus neatkarīgi no tā, vai valstu noteikumos šīs kategorijas ir noteiktas atsevišķi vai kopā. [..]”

6 Šīs pašas direktīvas 14. apsvērumam ir formulēts šādi:

“Zaudējumu atlīdzināšanas prasībās par Savienības vai valsts konkurences tiesību aktu pārkāpumiem parasti ir nepieciešama sarežģīta faktu un ekonomiskā analīze. Pierādījumi, kas ir vajadzīgi, lai pierādītu zaudējumu atlīdzināšanas prasījumu, bieži vien ir tikai un vienīgi pretējās puses vai trešo personu rīcībā un prasītājiem nav zināmi vai nav pieejami pietiekamā apmērā. [..]”

7 Direktīvas 2014/104 15. apsvērumā ir teikts:

“Pierādījumi ir svarīgs elements, lai celtu zaudējumu atlīdzināšanas prasības par Savienības vai valsts konkurences tiesību aktu pārkāpumiem. Tomēr, tā kā tiesvedībai konkurences tiesību jomā ir raksturīga informācijas asimetrija, ir lietderīgi nodrošināt, ka prasītājiem ir tiesības panākt, lai tiktu izprasīti pierādījumi, kuri ir būtiski to prasījumam, neliekot tiem precizēt konkrētās pierādījumu vienības. [..]”

8 Atbilstoši šīs direktīvas 43. apsvērumam:

“Konkurences tiesību aktu pārkāpumi bieži skar preču vai pakalpojumu pārdošanas nosacījumus un cenu un rada pārmaksu un citu veidu kaitējumu pārkāpēju klientiem. [..]”

9 Minētās direktīvas 45. apsvērumā ir teikts:

“Lai varētu saņemt atlīdzinājumu par zaudējumiem, cietušajai personai, kura ir pierādījusi tai nodarītu kaitējumu konkurences tiesību aktu pārkāpuma rezultātā, vēl ir jāpierāda kaitējuma apmērs. Konkurences tiesību aktu pārkāpuma radīta kaitējuma apmēra noteikšana ir process, kurā ir nepieciešams daudz faktu un kurš var prasīt sarežģītu ekonomikas modeļu izmantošanu. Tas bieži ir ļoti dārgs process, un prasītājiem ir grūtības iegūt prasījumu pamatošanai nepieciešamos datus. Tādējādi konkurences tiesību aktu pārkāpuma radīta kaitējuma apmēra noteikšana var būt nozīmīgs šķērslis, kas liedz efektīvi prasīt atlīdzinājumu.”

10 Šīs pašas direktīvas 46. apsvēruma ir formulēts šādi:

“Tā kā nav Savienības līmeņa noteikumu par konkurences tiesību aktu pārkāpuma radītā kaitējuma apmēra noteikšanu, katras dalībvalsts tiesību sistēmas ziņā ir noteikt savus noteikumus par kaitējuma apmēra noteikšanu, un dalībvalstu un valsts tiesu ziņā ir noteikt, kādi noteikumi prasītājam ir jāizpilda, lai pierādītu tam nodarītā kaitējuma apmēru, kādas metodes var izmantot, lai noteiktu attiecīgo summu, un kādas ir sekas, ja persona nespēj pilnībā izpildīt minētās prasības. Tomēr valsts tiesību aktu noteikumi attiecībā uz kaitējuma apmēru konkurences tiesību tiesvedībā nedrīkstētu būt mazāk labvēlīgi kā noteikumi, kas piemērojami līdzīgām valstī celtām prasībām (līdzvērtīguma princips), un to dēļ nedrīkstētu būt praktiski neiespējami vai pārmērīgi sarežģīti īstenot Savienības sniegtās tiesības uz zaudējumu atlīdzināšanu (efektivitātes princips). Būtu jāņem vērā iespējamā informācijas asimetrija starp pusēm un tas, ka kaitējuma apmēra noteikšanas nolūkā ir jāvērtē, kā attiecīgais tirgus būtu attīstījies, ja nebūtu izdarīts pārkāpums. Veikt šo novērtējumu nozīmē veikt salīdzinājumu ar situāciju, kas pēc definīcijas ir hipotētiska, tāpēc tas nekad nevar būt pilnīgi precīzs. Tādēļ ir lietderīgi nodrošināt, ka valstu tiesas ir pilnvarotas izteikt konkurences tiesību aktu pārkāpuma radītā kaitējuma apmēru aplēses veidā. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka nepieciešamības gadījumā valstu konkurences iestādes var sniegt ieteikumus attiecībā uz apmēru. Lai nodrošinātu saskaņotību un paredzamību, Komisijai būtu jāsniedz vispārējie ieteikumi Savienības līmenī.”

11 Atbilstoši Direktīvas 2014/104 47. apsvērumam:

“Lai novērstu informācijas asimetriju un dažas no problēmām, kas ir saistītas ar pārkāpuma radītā kaitējuma apmēra noteikšanu konkurences tiesību tiesvedībā, un lai nodrošinātu zaudējumu atlīdzināšanas prasījumu efektivitāti, ir lietderīgi karteļa izdarītu pārkāpumu gadījumos pieņemt, ka šāds pārkāpums ir radījis kaitējumu, jo īpaši cenu ietekmes dēļ. Atkarībā no lietas apstākļiem tas nozīmē, ka karteļa dēļ cenas ir paaugstinājušās vai ka ir kavēta cenu pazemināšanās, kas būtu bijusi vērojama, ja nebūtu izdarīts pārkāpums. Šai prezumpcijai nevajadzētu attiekties uz kaitējuma konkrēto apmēru. Pārkāpējam būtu jānodod iespēja atspēkot šo prezumpciju. Ir lietderīgi šo atspēkojamo prezumpciju attiecināt vienīgi uz karteļiem, ņemot vērā, ka to slepenais raksturs palielina minēto informācijas asimetriju un apgrūtina prasītāju iespējas iegūt kaitējuma pierādīšanai nepieciešamos pierādījumus.”

12 Šīs direktīvas 3. pants “Tiesības uz pilnīgu atlīdzinājumu” noteic:

“1. Dalībvalstis nodrošina, ka ikvienai fiziskai vai juridiskai personai, kurai nodarīts kaitējums konkurences tiesību aktu pārkāpuma rezultātā, ir iespēja prasīt un saņemt pilnīgu atlīdzinājumu par šo kaitējumu.

2. Pilnīgs atlīdzinājums nozīmē, ka personai, kurai nodarīts kaitējums, tiek nodrošināts tāds stāvoklis, kādā tā būtu bijusi, ja konkurences tiesību aktu pārkāpums nebūtu izdarīts. Tādēļ tas ietver tiesības uz atlīdzinājumu par faktiskajiem zaudējumiem un negūto peļņu, kā arī procentu maksājumus.

3. Pilnīgs atlīdzinājums saskaņā ar šo direktīvu nedrīkst novest pie pārmērīgi lielas kompensācijas vai nu ar sodīšanas nolūkā piemērotiem, daudzkārsiem, vai citiem zaudējumu atlīdzināšanas veidiem.”

13 Minētās direktīvas 5. pants “Pierādījumu izprasišana” noteic:

“1. Dalībvalstis nodrošina, ka procedūrā, kas saistīta ar zaudējumu atlīdzināšanas prasību Savienībā, pēc prasītāja lūguma, kurš iesniedzis argumentētu pamatojumu ar pamatoti pieejamiem faktiem un pierādījumiem, kas ir pietiekami, lai pamatotu tā zaudējumu atlīdzināšanas prasījuma ticamību, valstu tiesas var atbildētājam vai trešai personai izprasīt būtiskos pierādījumus, kuri ir to rīcībā, ievērojot šajā nodaļā paredzētos nosacījumus. Dalībvalstis nodrošina, ka valstu tiesas pēc atbildētāja pieprasījuma var izprasīt būtiskos pierādījumus arī no prasītāja vai trešās personas.

[..]

2. Dalībvalstis nodrošina, ka valstu tiesas var izprasīt konkrētus pierādījumu elementus vai attiecīgas pierādījumu kategorijas, kas argumentētajā pamatojumā definētas tik precīzi un tik šauri, cik iespējams uz pamatoti pieejamu faktu pamata.

3. Dalībvalstis nodrošina, ka valstu tiesas pierādījumu izprasišanu veic samērīgā apmērā. [..]”

14 Minētās direktīvas 11. panta “Solidāra atbildība” 1. punkts noteic:

“Dalībvalstis nodrošina, ka uzņēmumi, kuri, rīkojoties kopīgi, ir pārkāpuši konkurences tiesību aktus, ir solidāri atbildīgi par konkurences tiesību aktu pārkāpuma rezultātā nodarīto kaitējumu: katram no minētajiem uzņēmumiem ir pienākums atlīdzināt kaitējumu pilnā apmērā, un cietušajai personai ir tiesības pieprasīt pilnīgu atlīdzinājumu no jebkura no šiem pārkāpējiem, līdz tā ir saņēmusi pilnīgu atlīdzinājumu.”

15 Direktīvas 2014/104 17. pants “Kaitējuma apmēra noteikšana” noteic:

“1. Dalībvalstis nodrošina, ka nedz kaitējuma apmēra noteikšanai nepieciešamais pierādīšanas pienākums, nedz tā standarts nepadara tiesību uz zaudējumu atlīdzināšanu īstenošanu praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtinātu. Dalībvalstis nodrošina, ka valstu tiesām ir tiesības saskaņā ar valsts procedūrām novērtēt kaitējuma apmēru, ja ir konstatēts, ka prasītājam ir nodarīts kaitējums, bet praktiski nav iespējams vai ir pārmērīgi grūti precīzi noteikt kaitējuma apmēru, balstoties uz pieejamajiem pierādījumiem.

2. Karteļa izdarītu pārkāpumu gadījumos tiek pieņemts, ka ir radies kaitējums. Pārkāpējam ir tiesības atspēkot minēto prezumpciju.

3. Dalībvalstis nodrošina, ka procedūrās, kas saistītas ar zaudējumu atlīdzināšanas prasību, valsts konkurences iestāde var pēc valsts tiesas lūguma palīdzēt minētajai tiesai attiecībā uz kaitējuma apmēra noteikšanu, ja minētā valsts konkurences iestāde uzskata šādu palīdzību par atbilstīgu.”

16 Atbilstoši šīs direktīvas 22. pantam “Piemērošana laikā”:

“1. Dalībvalstis nodrošina, ka valsts pasākumi, kas pieņemti [..], lai izpildītu šīs direktīvas materiālos noteikumus, netiek piemēroti ar atpakaļejošu spēku.

2. Dalībvalsts nodrošina, ka jebkuri valsts pasākumi, kas pieņemti [..] un kas nav 1. punktā minētie, netiek piemēroti zaudējumu atlīdzināšanas prasībām, kas valsts tiesā celtas pirms 2014. gada 26. decembra.”

Spānijas tiesības

17 Ar 2017. gada 26. maija *Real Decreto-ley 9/2017, por el que se transponen directivas de la Unión Europea en los ámbitos financiero, mercantil y sanitario, y sobre el desplazamiento de trabajadores* (Karaļa dekrētlukums 9/2017, ar ko transponē Eiropas Savienības direktīvas finanšu, komercdarbības un veselības nozarē un par darba ņēmēju norīkošanu darbā; 2017. gada 27. maija *BOE* Nr. 126, 42820. lpp.) ir paredzēts tostarp transponēt Direktīvu 2014/104 Spānijas tiesībās.

18 Minētais Karaļa dekrētlukums 9/2017 papildināja 2000. gada 7. janvāra *Ley 1/2000, de Enjuiciamiento Civil* (Likums 1/2000 par Civilprocesa kodeksu; 2000. gada 8. janvāra *BOE* Nr. 7, 575. lpp., turpmāk tekstā – “Civilprocesa kodekss”) ar 283.*bis* panta a) punktu par pierādījumu sniegšanu tiesvedībās saistībā ar zaudējumu atlīdzināšanas prasībām, kurās lūgts atlīdzināt kaitējumu, kas nodarīts konkurences tiesību pārkāpumu rezultātā. Šīs tiesību normas 1. punkta pirmā daļa satur a ziņā ir identiska Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punkta pirmajai daļai.

19 Šā kodeksa 394. pants noteic:

“1. Tiesvedībās, kurās lietas tiek izskatītas pēc būtības, lietas dalībniekam, kura prasījumi kopumā ir tikuši noraidīti, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, kas radušies tiesvedībā pirmajā instancē, ja vien tiesa nekonstatē un nepamato to, ka lieta ir radījusi nopietnas šaubas par faktiem vai tiesību jautājumiem.

Lai tiesāšanās izdevumu piespriešanas mērķiem novērtētu, vai lieta rada šaubas par tiesību jautājumiem, tiek ņemta vērā līdzīgās lietās iedibinātā judikatūra.

2. Ja prasījumi tiek daļēji apmierināti vai noraidīti, katrs lietas dalībnieks sedz savus tiesāšanās izdevumus un pusi no kopīgajām izmaksām, ja vien nav pamatojuma tam, ka vienam no lietas dalībniekiem ir jāpiespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus procesa ļaunprātīgas izmantošanas dēļ.

[..]”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

20 2016. gada 19. jūlijā Komisija pieņēma Lēmumu C(2016) 4673 final par procedūru saskaņā ar [LESD] 101. pantu un EEZ līguma 53. pantu (Lieta AT.39824 – Kravas automobiļi), kura kopsavilkums ir publicēts 2017. gada 6. aprīļa *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* (OV 2017, C 108, 6. lpp.). Atbildētāja pamatlietā ir viena no šā lēmuma adresātiem.

- 21 Minētajā lēmumā Komisija konstatēja, ka piecpadsmit kravas automobiļu ražotāji, tostarp atbildētāja pamatlietā, kā arī *Renault Trucks SAS* un *Iveco SpA*, ir piedalījušies kartelī, kas kvalificējams par vienotu un turpinātu LESD 101. panta un 1992. gada 2. maija Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu (OV 1994, L 1, 3. lpp.) 53. panta pārkāpumu, kurš izpaužas kā koluzīva vienošanās par cenu noteikšanu un bruto cenu paaugstināšanu vidējas noslodzes un lielas noslodzes kravas automobiļiem Eiropas Ekonomikas zonā (EEZ).
- 22 Pārkāpums, kura izdarīšanā ir vainojama atbildētāja pamatlietā, ir konstatēts laikposmā no 1997. gada 17. janvāra līdz 2011. gada 18. janvārim.
- 23 2019. gada 11. oktobrī prasītāji pamatlietā pret atbildētāju pamatlietā cēla zaudējumu atlīdzināšanas prasību, pamatojoties uz tās pārkāpjošo rīcību. Pārkāpuma laikposmā *Ignacio* bija nopircis atbildētājas pamatlietā ražoto “Mercedes” markas kravas automobili, savukārt *Tráficos Manuel Ferrer* bija nopircis vienpadsmit kravas automobiļus, proti, piecus atbildētājas pamatlietā ražotos “Mercedes” markas automobiļus, četrus “Renault Trucks” un divus “Iveco” markas automobiļus, kuru tehniskie raksturlielumi atbilst 2016. gada 19. jūlija lēmumā identificēto transportlīdzekļu raksturlielumiem.
- 24 Prasītāji pamatlietā apgalvo, ka tiem esot nodarīti zaudējumi, kas izpaužas kā nopirkto transportlīdzekļu sadārdzinājums, kas radies atbildētājas pamatlietā pārkāpjošās rīcības dēļ. Lai pierādītu šo sadārdzinājumu, tie iesniedza eksperta atzinumu, kurā secināts, ka šā karteļa skartajā tirgū sadārdzinājums ir vidēji 16,35 % apmērā.
- 25 Ņemot vērā, ka daļu no prasītāju pamatlietā nopirktajiem transportlīdzekļiem bija ražojusi nevis atbildētāja pamatlietā, bet gan citi 2016. gada 19. jūlija lēmuma adresāti, atbildētāja 2020. gada 11. augustā lūdza tiesvedībā pieaicināt *Renault Trucks* un *Iveco*, apgalvojot, ka gadījumā, ja tiesvedība noritētu bez šo ražotāju klātbūtnes, netiktu ievērotas nedz šo ražotāju, nedz arī tās pašas tiesības uz aizstāvību. Ar 2020. gada 22. septembra rīkojumu iesniedzējtiesa noraidīja šo lūgumu, noraidījumu atstājot negrozītu arī 2020. gada 23. oktobra rīkojumā.
- 26 Atbildētāja pamatlietā apstrīdēja arī prasības pamatotību, tostarp iesniedzot savu eksperta atzinumu.
- 27 Tikušas uzklašas iesniedzējtiesā, puses pamatlietā vienojās, ka prasītājiem tiks dota piekļuve atbildētājas iesniegtajā eksperta atzinumā vērā ņemtajiem datiem tālab, lai dotu iespēju veikt detalizētu kritiku un panāktu minēto prasītāju iesniegtā eksperta atzinuma iespējamo pārformulēšanu. Šī piekļuve tika nodrošināta, izmantojot atbildētājas telpās ierīkotu “datu telpu”. 2021. gada 18. martā prasītāji pamatlietā iesniedza tehnisko [eksperta] atzinumu par rezultātiem, kas iegūti pēc iepazīšanās ar attiecīgajiem datiem.
- 28 Galvenajā tiesas sēdē uzklašijusi pamatlīetas pušu debātes par katras no tām iesniegtajiem eksperta atzinumiem un to attiecīgos prasījumus, iesniedzējtiesa ar 2021. gada 25. marta lēmumu nolēma apturēt sprieduma pasludināšanas termiņu, un lūdza tām sniegt apsvērumus, vai ir lietderīgi iesniegt Tiesai lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Minētās puses šo lūgumu izpildīja.

29 Šādos apstākļos *Juzgado de lo Mercantil nº 3 de Valencia* (Valensijas Komerclietu tiesa Nr. 3, Spānija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai ar cietušās personas – kurai nodarīts kaitējums LESD 101. pantā paredzētās pret konkurenci vērstās rīcības dēļ – tiesībām uz pilnīgu atlīdzinājumu un ar šo pantu interpretējošo judikatūru ir saderīga [Civilprocesa kodeksa] 394. panta 2. punktā paredzētā kārtība, kurā cietušajai personai var piespriest segt daļu tiesāšanās izdevumu atkarībā no summām, kas nepamatoti samaksātas sadārdzinājuma rezultātā un kas šai personai ir atmaksātas, daļēji apmierinot viņas prasījumu atlīdzināt zaudējumus, kuru konstatēšanas priekšnosacījums ir pieņēmums, ka pastāv pret konkurenci vērsti pārkāpumi un cēloņsakarība starp šo pārkāpumu un nodarīto kaitējumu, kura esamība, apmērs un atlīdzināšanas pienākums tiek noteikti attiecīgās tiesvedības rezultātā?
- 2) Vai valsts tiesu iestādes kompetence aplēst kaitējuma apmēru ļauj tai šā kaitējuma apmēru noteikt subsidiāri un autonomi gadījumā, ja tiek konstatēta vai nu informācijas asimetrijas esamība, vai nepārvaramas grūtības kaitējuma apmēra noteikšanā, kas nedrīkst radīt šķēršļus cietušās personas – kurai nodarīts kaitējums LESD 101. pantā paredzētās pret konkurenci vērstās rīcības dēļ – tiesībām uz pilnīgu atlīdzinājumu saistībā arī ar [Hartas] 47. pantu pat tad, ja personai, kas cietusi konkurences tiesību pārkāpuma dēļ, kas izpaudies kā karteļa radīts sadārdzinājums, tiesvedības laikā bija pieeja datiem, uz kuriem atbildētājs balsta savu eksperta atzinumu nolūkā izslēgt atlīdzināma kaitējuma esamību?
- 3) Vai valsts tiesu iestādes kompetence aplēst kaitējuma apmēru ļauj tai šā kaitējuma apmēru noteikt subsidiāri un autonomi gadījumā, ja tiek konstatēta vai nu informācijas asimetrijas esamība, vai nepārvaramas grūtības kaitējuma apmēra noteikšanā, kas nedrīkst radīt šķēršļus cietušās personas – kurai nodarīts kaitējums LESD 101. pantā paredzētās pret konkurenci vērstās rīcības dēļ – tiesībām uz pilnīgu atlīdzinājumu saistībā arī ar [Hartas] 47. pantu pat tad, ja persona, kas cietusi konkurences tiesību pārkāpuma dēļ, kas izpaudies kā karteļa radīts sadārdzinājums, vērs savu zaudējumu atlīdzināšanas prasījumu pret vienu no [pārkāpumu konstatējušā] administratīvā lēmuma adresātiem, kurš, lai arī būdams solidāri atbildīgs par minēto kaitējumu, nav tirgojis konkrētās cietušās personas iegādāto precī vai pakalpojumu?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Ievadapsvērumi

- 30 Vispirms jānorāda, ka iesniedzējtiesas jautājumos nav minēta Direktīva 2014/104, taču ir norādes uz tādiem tajā rodamajiem jēdzieniem kā, piemēram, tiesībām uz pilnīgu atlīdzinājumu par kaitējumu, kas nodarīts ar LESD 101. pantā minēto pretkonkurences rīcību, informācijas asimetriju starp pusēm, grūtībām, ar kādām var saskarties valsts tiesa, nosakot no šādas rīcības izrietošā kaitējuma apmēru un šādas rīcības izdarītāju solidāro atbildību. Turklāt lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu daļā šī tiesa vaicā par šīs direktīvas 3., 5. un 11. panta, kā arī 17. panta 1. punkta piemērojamību laikā.
- 31 Šajā ziņā jāatgādina, ka ar LESD 267. pantu iedibinātās sadarbības starp valstu tiesām un Tiesu ietvaros Tiesai ir jāsniedz valsts tiesai noderīga atbilde, kas ļautu šai tiesai izlemt tās izskatīšanā esošo lietu. Tālab Tiesai vajadzības gadījumā jāpārformulē tai uzdotie jautājumi. Proti, Tiesas uzdevums ir interpretēt visas Savienības tiesību normas, kas vajadzīgas valstu tiesām, lai tās

varētu izlemt tajās iesniegtās lietas, pat ja tai šo tiesu uzdotajos jautājumos šīs normas nav skaidri norādītas (spriedums, 2022. gada 7. jūlijs, *Pensionsversicherungsanstalt* (Bērnu audzināšanas periodi ārvalstīs), C-576/20, EU:C:2022:525, 35. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 32 Līdz ar to, pat ja – formāli raugoties – iesniedzējtiesa jautājumus ir uzdevusi tikai par to, kā interpretējams LESD 101. pants, otrajā un trešajā jautājumā, lasot to kopsakarā ar Hartas 47. pantu, šis apstāklis neliedz Tiesai sniegt tai visus norādījumus par Savienības tiesību interpretāciju, kuri tai var būt noderīgi, izspriežot iztiesājamo lietu, neatkarīgi no tā, vai šī tiesa ir vai nav uz tiem atsaukusies savu jautājumu formulējumā. Tātad Tiesas ziņā ir no visa iesniedzējtiesas iesniegtās informācijas kopuma – it īpaši no lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu pamatojuma – izdibināt, kuriem Savienības tiesību elementiem, ņemot vērā strīda priekšmetu, ir nepieciešama interpretācija (pēc analogijas skat. spriedumu, 2022. gada 7. jūlijs, *Pensionsversicherungsanstalt* (Bērnu audzināšanas periodi ārvalstīs), C-576/20, EU:C:2022:525, 36. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 33 Savukārt, lai iesniedzējtiesai atbildētu par Direktīvas 2014/104 3., 5. un 11. panta, kā arī 17. panta 1. punkta piemērojamību laikā, ir jānošķir, vai šīs normas – ņemot vērā judikatūru – izriet no paša LESD 101. panta un tādā gadījumā ir piemērojamas tieši, vai arī tās izriet tikai no šīs direktīvas, jo šādā gadījumā to piemērojamība laikā ir jāizvērtē, ņemot vērā minētās direktīvas 22. pantu.

Par pirmo jautājumu

- 34 Par pirmajā jautājumā minētajām tiesībām uz pilnīgu atlīdzinājumu par kaitējumu, kas nodarīts ar pretkonkurences rīcību, jāatgādina, ka no efektivitātes principa un ikvienas personas tiesībām prasīt atlīdzinājumu par zaudējumiem, kas radušies tāda līguma vai rīcības rezultātā, kas var ierobežot vai izkropļot konkurenci, izriet, ka personām, kurām ir nodarīts kaitējums, jāvar prasīt atlīdzināt ne vien faktiskos zaudējumus (*damnum emergens*), bet arī negūto peļņu (*lucrum cessans*), kā arī procentu maksājumus (spriedums, 2006. gada 13. jūlijs, *Manfredi u.c.*, no C-295/04 līdz C-298/04, EU:C:2006:461, 95. punkts).
- 35 Tādējādi, Direktīvas 2014/104 3. panta 1. punktā atgādinot dalībvalstu pienākumu nodrošināt, ka ikvienai fiziskai vai juridiskai personai, kurai nodarīts kaitējums konkurences tiesību aktu pārkāpuma rezultātā, ir iespēja prasīt un saņemt pilnīgu atlīdzinājumu par šo kaitējumu, un šīs direktīvas 3. panta 2. punktā definējot šo jēdzienu kā tiesības uz atlīdzinājumu par faktiskajiem zaudējumiem un negūto peļņu, kā arī procentu maksājumus, Savienības likumdevējs – kā redzams no minētās regulas 12. apsvēruma – ir vēlējis apstiprināt esošo judikatūru, un tāpēc šo normu transponēšanai pieņemtajiem valstu pasākumiem noteikti ir jābūt tūlītēji piemērojamiem attiecībā uz visām šīs direktīvas piemērošanas jomā ietilpstošajām zaudējumu atlīdzināšanas prasībām, kā apstiprināts tās 22. panta 2. punktā.
- 36 No tā secināms, ka pirmajā jautājumā būtībā tiek vaicāts, vai Direktīvas 2014/104 3. panta 1. un 2. punktā atzītajām un definētajām, no LESD 101. panta izrietošajām tiesībām uz pilnīgu atlīdzinājumu par kaitējumu, kas nodarīts ar pretkonkurences rīcību, ir pretrunā tāda valsts civilprocesuālo tiesību norma kā Civilprocesa kodeksa 394. panta 2. punktā paredzētā, saskaņā ar kuru prasījumu daļējas apmierināšanas gadījumā katrs lietas dalībnieks sedz savus tiesāšanās izdevumus un pusi no kopīgajām izmaksām, ja vien nav ļaunprātīgas rīcības.
- 37 Šajā ziņā, kā izriet no šā sprieduma 34. un 35. punktā izklāstītā, tiesības uz pilnīgu atlīdzinājumu par kaitējumu, kas nodarīts ar pretkonkurences rīcību, konkrēti LESD 101. panta pārkāpumu, neattiecas uz noteikumiem par tiesāšanās izdevumu sadali tiesvedībās, kurās paredzēts panākt šo

tiesību īstenošanu, jo šie noteikumi nevis reglamentē kaitējuma atlīdzinājumu, bet gan katrā dalībvalstī atbilstīgi tās tiesībām nosaka kārtību, kādā sadalāmi šādu tiesvedību gaitā radušies izdevumi.

- 38 Turklāt Savienības likumdevējs ir parūpējies, lai jautājums par tiesāšanās izdevumiem būtu izslēgts no Direktīvas 2014/104 piemērošanas jomas, to šīs direktīvas 8. panta 2. punktā minot tikai kā piemēru; šajā punktā uzskaitīti noteikumi par sankcijām gadījumā, ja personas atsakās sniegt pierādījumus vai iznīcina pierādījumus, un valstu tiesām paredzēta iespēja piespriest atlīdzināt tiesāšanās izdevumus pusei, kas atzīta par vainīgu šajā atteikumā iesniegt pierādījumus vai šajā pierādījumu iznīcināšanā.
- 39 Tomēr jāatgādina, ka attiecībā uz LESD 101. pantu ir piemērojama Tiesas judikatūra, saskaņā ar kuru noteikumi, kas piemērojami prasībām, kuras paredzētas, lai aizsargātu tiesības, kādas attiecīgajām personām izriet no Savienības tiesībām, nedrīkst būt mazāk labvēlīgi nekā noteikumi, kas attiecas uz līdzīgām prasībām saskaņā ar valsts tiesībām (līdzvērtības princips), ne arī padarīt par neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt Savienības tiesību sistēmā piešķirto tiesību izmantošanu (efektivitātes princips) (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 28. marts, *Cogeco Communications*, C-637/17, EU:C:2019:263, 43. un 44. punkts).
- 40 Tā kā šī lieta acīmredzami nav par līdzvērtības principa pārkāpumu, tieši efektivitātes princips ir jāņem par mērauklu, lai izvērtētu, vai tāda valsts civilprocesuālo tiesību norma kā tā, kas paredzēta Civilprocesa kodeksa 394. panta 2. punktā un pēc vajadzības niansēta Spānijas tiesu judikatūrā un saskaņā ar ko tiesāšanās izdevumu atlīdzības pienākuma piespriešanu ir iespējams panākt tad, ja tiesvedībā prasītais nedaudz atšķiras no tajā panāktā, padara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtinā to tiesību uz pilnīgu atlīdzinājumu par kaitējumu, kas nodarīts ar pretkonkurences rīcību, izmantošanu, kuras atzītas un definētas Direktīvas 2014/104 3. panta 1. un 2. punktā un izriet no LESD 101. panta.
- 41 Šajā kontekstā – kā izriet no Direktīvas 2014/104 6. apsvēruma – jautājumā par zaudējumu atlīdzināšanas prasībām, kas celtas saskaņā ar šo direktīvu transponējošajiem valstu pasākumiem, Savienības likumdevējs ir balstījies uz konstatējumu, ka pretkonkurences rīcības apkarošana pēc publiskā sektora, proti, Komisijas un valstu konkurences iestāžu ierosmes nav bijusi pietiekama, lai nodrošinātu pilnīgu LESD 101. un 102. panta ievērošanu, un ka ir svarīgi veicināt iespēju privātajam sektoram piedalīties šā mērķa sasniegšanā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 10. novembris, *PACCAR u.c.*, C-163/21, EU:C:2022:863, 55. punkts).
- 42 Privātā sektora piedalīšanās pretkonkurences rīcības finansiālā sodīšanā un līdz ar to arī šādas rīcības novēršanā vēl jo vairāk ir vēlama tāpēc, ka ar to var ne tikai atlīdzināt tiešo kaitējumu, ko attiecīgā persona apgalvo esam cietusi, bet arī netiešo kaitējumu, kāds nodarīts tirgus struktūrai un darbībai, liedzot tam darboties ar pilnu ekonomisko atdevi tostarp attiecīgo patērētāju labā (spriedums, 2022. gada 10. novembris, *PACCAR u.c.*, C-163/21, EU:C:2022:863, 56. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 43 Tieši tālab, lai sasniegtu šo mērķi, Savienības likumdevējs – Direktīvas 2014/104 14., 15., 46. un 47. apsvērumā uzsvēris prasītāja un atbildētāja rīcībā esošās informācijas asimetriju šīs direktīvas aptverto veidu prasībās, ņemot vērā minētās direktīvas 14. apsvērumā teikto, ka “pierādījumi, kas ir vajadzīgi, lai pierādītu zaudējumu atlīdzināšanas prasījumu, bieži vien ir tikai un vienīgi pretējās puses vai trešo personu rīcībā un prasītājiem nav zināmi vai nav pieejami pietiekamā apmērā”, – ir noteicis dalībvalstīm pienākumu paredzēt pasākumus, kas minētajam prasītājam ļautu novērst šo asimetriju.

- 44 Tālab Direktīva 2014/104, pirmām kārtām, šim valstīm noteic pienākumu apveltīt šo prasītāju ar tiesībām lūgt valstu tiesām – pakārtoti zināmiem nosacījumiem – saskaņā ar šīs direktīvas 5. pantu izprasīt atbildētāja vai trešās personas rīcībā esošos pierādījumus, kuriem ir nozīme lietā. Otrām kārtām, šī direktīva minētajām valstīm noteic pienākumu – pakārtoti zināmiem nosacījumiem – ļaut šīm tiesām – gadījumā, ja kaitējuma apmēru precīzi noteikt praktiski nav iespējams vai arī ir pārmērīgi grūti – saskaņā ar šīs direktīvas 17. panta 1. punktu veikt šā kaitējuma apmēra aplēses, vajadzības gadījumā un ja tās to vēlas, izmantojot valsts konkurences iestādes palīdzību, kā izriet no minētās direktīvas 17. panta 3. punkta. Trešām kārtām, šī direktīva noteic dalībvalstīm pienākumu noteikt prezumpcijas, tostarp minētās direktīvas 17. panta 2. punktā paredzēto prezumpciju, ka karteļa izdarītu pārkāpumu gadījumos ir radies kaitējums.
- 45 No tā ir secināms, ka – atšķirībā no Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.), kas interpretēta tostarp iesniedzējtiesas minētajā 2020. gada 16. jūlija spriedumā *Caixabank* un *Banco Bilbao Vizcaya Argentaria* (C-224/19 un C-259/19, EU:C:2020:578) un attiecas uz līgumiem, kuru gadījumā parasti ir runa par attiecībām starp kādu vājāku pusi (patērētāju) un stiprāku pusi (komersantu, kas pārdevis vai iznomājis/izīrējis mantu vai sniedzis pakalpojumus); šo līgumattiecībās izveidojušos nevienmērīgo spēku samēru ierobežo citastarp negodīgu līguma noteikumu aizlieguma princips, saskaņā ar kuru šādi līguma noteikumi nav spēkā – Direktīva 2014/104 attiecas uz prasībām par uzņēmuma saukšanu pie ārpuslīgumiskās atbildības, kurās tiesvedības dalībnieku spēku samērs ir tāds, kas, pateicoties visu šīs direktīvas normu kopumu transponējošajiem valsts pasākumiem, kādi uzskaitīti šā sprieduma 44. punktā, var izrādīties izlīdzināts atkarībā no tā, kā būs tikuši izmantoti līdzekļi, kas šādi ir nodoti konkrēti prasītāja rīcībā.
- 46 Līdz ar to jāuzskata, ka šī judikatūra nav attiecināma uz šā veida tiesvedībām, kuru gadījumā Savienības likumdevējs ir iesaistījies, apveltot prasītāju – kas sākotnēji bija nelabvēlīgākā situācijā – ar līdzekļiem, ar kuriem šo prasītāja un atbildētāja starpā esošo spēku samēru iecerēts izlīdzināt par labu prasītājam. Šā spēku samēra attīstība ir atkarīga tieši no katra šā tiesvedības dalībnieka izturēšanās – kuras neatkarīgu vērtējumu veic lietu izskatošā valsts tiesa – un konkrēti no tā, vai prasītājs ir vai nav izmantojis savā rīcībā esošos līdzekļus, tostarp jautājumā par iespēju lūgt šai tiesai izprasīt atbildētājam vai trešai personai to rīcībā esošos lietā nozīmīgos pierādījumus atbilstoši Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punkta pirmajai daļai.
- 47 No tā izriet – kā savu secinājumu 68. punktā norāda ģenerālvokāte –, ka gadījumā, ja tiesvedībā par konkurences tiesību pārkāpumu rezultātā nodarītā kaitējumu atlīdzinājumu prasītāja prasījumi ir daļēji noraidīti, viņam var tikt pamatoti piespriests segt savus tiesāšanās izdevumus vai vismaz daļu no tiem, kā arī daļu no kopīgajām izmaksām tostarp, ja viņš ir vainojams šo izmaksu radīšanā, piemēram, nesamērīgu prasījumu vai veida, kā tas ir ievirzījis tiesvedību, dēļ.
- 48 Tātad jānospiež, ka tāda valsts civilprocesuālo tiesību norma kā Civilprocesa kodeksa 394. panta 2. punktā paredzētā, lasot to šā sprieduma 40. punktā minētās Spānijas tiesu judikatūras gaismā, nepadara praktiski neiespējamu un pārmērīgi neapgrūtina Direktīvas 2014/104 3. panta 1. un 2. punktā atzīto un definēto no LESD 101. panta izrietošo tiesību uz pilnīgu atlīdzinājumu par kaitējumu, kas nodarīts ar pretkonkurences rīcību, izmantošanu, un tādējādi efektivitātes princips nav pārkāpts.

- 49 Ievērojot iepriekš izklāstīto, uz pirmo jautājumu ir atbildams, ka LESD 101. pants un Direktīvas 2014/104 3. panta 1. un 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem nav pretrunā tāda valsts civilprocesuālo tiesību norma, saskaņā ar kuru prasījumu daļējas apmierināšanas gadījumā katrs lietas dalībnieks sedz savus tiesāšanās izdevumus un pusi no kopīgajām izmaksām, ja vien nav ļaunprātīgas rīcības.

Par otro un trešo jautājumu

- 50 Ar otro un trešo jautājumu, kuri jāskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2014/104 17. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar atbildētāja pretkonkurences rīcību nodarītā kaitējuma apmēru tiesai ir ļauts aplēst apstākļos, kuros, pirmkārt, atbildētājs ir devis iespēju prasītājam iepazīties ar informāciju, pamatojoties uz ko tas ir sagatavojis savu ekspertīzes atzinumu, lai izslēgtu atlīdzinājama kaitējuma esamību, un, otrkārt, zaudējumu atlīdzināšanas prasība ir vērsta tikai pret vienu no lēmuma par LESD 101. panta pārkāpuma konstatēšanu adresātiem, kurš ir tirgojis tikai daļu no precēm, ko iegādājies prasītājs un par ko tiek apgalvots, ka tās šā pārkāpuma dēļ ir ietekmējis sadārdzinājums. Šādos apstākļos šī tiesa šādas aplēses veikšanas iespēju pakārto konstatējumam par informācijas asimetrijas situāciju vai nepārvarāmām grūtībām noteikt precīzu kaitējuma apmēru.
- 51 Vispirms jāatgādina, ka Direktīvas 2014/104 17. panta 1. punkts ir procesuālo tiesību norma šīs direktīvas 22. panta 2. punkta izpratnē (spriedums, 2022. gada 22. jūnijs, *Volvo un DAF Trucks*, C-267/20, EU:C:2022:494, 85. punkts), un tāpēc 17. panta 1. punkta transponēšanu nodrošinošie valstu pasākumi saskaņā ar 22. panta 2. punktu ir piemērojami zaudējumu atlīdzināšanas prasībām, kas celtas pēc 2014. gada 26. decembra.
- 52 Tomēr jānorāda, pirmkārt, ka Direktīvas 2014/104 piemērošanas jomā ietilpstošās zaudējumu atlīdzināšanas prasības – gluži tāpat kā civiltiesiskās atbildības prasības vispār – ir vērstas uz pēc iespējas precīzāku zaudējuma atlīdzinājumu, līdzko ir konstatētas šā kaitējuma esamība un vainojamība tā nodarīšanā, lai arī tas neizslēdz, ka brīdī, kad valsts tiesa spriež par atlīdzinājuma apmēra noteikšanu, vēl pastāv kādas neskaidrības. Tāpēc ar to vien, ka pastāv šīs neskaidrības, kas ir raksturīgas lietās par atbildību un patiesībā izriet no argumentu un ekspertu atzinumu pretstatīšanas uz sacikstes principu balstītā procesā, nav izpildīts nosacījums par kaitējuma novērtēšanas sarežģītības pakāpi, kāda vajadzīga, lai ļautu izmantot tiesas ceļā veicamo aplēsi, kas paredzēta šīs direktīvas 17. panta 1. punktā.
- 53 Otrkārt, jau pats šīs tiesību normas formulējums aprobežo tiesas ceļā veicamās kaitējuma aplēses piemērojamību tikai ar situācijām, kurās ir praktiski neiespējami vai pārmērīgi apgrūtinoši noteikt precīzu šā prasītājam konstatētā kaitējuma apmēru, piemēram, saistībā ar īpaši lielām grūtībām izskaidrot iesniegtos dokumentus jautājumā par to, kādā proporcijā no karteļa izrietošais sadārdzinājums ietekmē to preču cenas, kuras prasītājs iegādājies no viena šā karteļa dalībnieka.
- 54 Tāpēc pretēji tam, kā mudina prezumēt otrā un trešā jautājuma formulējums, informācijas asimetrijas jēdziens, lai arī – kā redzams no šā sprieduma 43. punkta – tas ir bijis Direktīvas 2014/104 17. panta 1. punkta pieņemšanas pamatā, tomēr neietekmē šīs normas īstenošanu. Šajā ziņā jāteic – kā savu secinājumu 86. punktā uzsver ģenerāladvokāte –, ka pat tad, ja pieejamās informācijas ziņā puses ir vienlīdzīgā situācijā, var rasties grūtības noteikt konkrēto kaitējuma apmēru.

- 55 Tālab, pirmām kārtām, jāuzsver, ka šā sprieduma 41. punktā atgādinātā mērķa sasniegšanai bija nepieciešams izmantot tādus līdzekļus, kuri novērstu informācijas asimetriju starp lietas dalībniekiem, jo pēc definīcijas pārkāpuma izdarītājs zina, ko tas izdarījis un kas attiecīgā gadījumā viņam ticis pārmests, un viņam ir zināmi pierādījumi, kuri šādā gadījumā var palīdzēt Komisijai vai attiecīgajai valsts konkurences iestādei pierādīt viņa līdzdalību LESD 101. un 102. pantam pretējā pretkonkurences rīcībā, savukārt šīs rīcības dēļ zaudējumus cietušās personas rīcībā nav šādu pierādījumu (spriedums, 2022. gada 10. novembris, *PACCAR* u.c., C-163/21, EU:C:2022:863, 59. punkts).
- 56 Otrām kārtām, lai novērstu konstatēto informācijas asimetriju, Savienības likumdevējs tātad ir pieņēmis šā sprieduma 44. punktā uzskaitīto pasākumu kopumu, par kuriem jāteic, ka tie savstarpēji mijiedarbojas, jo vajadzība veikt kaitējuma apmēra aplēses tiesas ceļā varētu būt atkarīga tieši no rezultāta, kādu prasītājs ir panācis, lūdzot veikt pierādījumu izprasīšanu saskaņā ar Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punkta pirmo daļu.
- 57 Trešām kārtām, tā kā šai normai ir svarīga loma šajā direktīvā, valsts tiesai pirms veikt kaitējuma apmēra aplēses ir jāpārbauda, vai prasītājs šo normu ir izmantojis. Proti, gadījumā, ja praktiskā neiespējamība novērtēt kaitējuma apmēru izriet no prasītāja bezdarbības, valsts tiesai nav nedz jārikojas prasītāja vietā, nedz jānovērš tā neizdarības.
- 58 Šajā gadījumā situācija, šķiet, ir citāda, ņemot vērā, ka atbildētāja pati pēc savas ierosmes, saņēmusi iesniedzējtiesas atļauju, prasītāju rīcībā nodeva datus, uz kuriem tā bija pamatojusies, lai apstrīdētu prasītāju iesniegto eksperta atzinumu. Šajā ziņā jānorāda, no vienas puses, ka šāda informācijas nodošana veicina uz sacīkstes principu balstītās debates gan par kaitējuma esamību, gan par tā apmēru un tāpēc tā ir noderīga gan lietas dalībniekiem, kas var precizēt, grozīt vai papildināt savus argumentus, gan valsts tiesai, kuras rīcībā – pateicoties šim eksperta atzinumam un tam sekojošajam atšķirīgajam eksperta atzinumam, kas sagatavots, pamatojoties uz zināmajiem tajā izmantotajiem datiem – ir informācija, kura ļauj vispirms konstatēt prasītājiem nodarītā kaitējuma esamību un pēc tam noteikt šā kaitējuma apmēru; un tas ļauj šai tiesai izvairīties no vajadzības veikt šā kaitējuma apmēra aplēses tiesas ceļā. No otras puses, šī datu nodošana nebūt nepadara par mazāk nozīmīgu Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punkta pirmajā daļā paredzēto lūgumu izprasīt pierādījumus, bet gan – gluži pretēji – var orientēt prasītājus un sniegt tiem norādes attiecībā uz dokumentiem vai datiem, kuru iegūšanu tie varētu uzskatīt par nepieciešamu.
- 59 Pakārtoti varbūtējai šīs direktīvas 5. panta 1. punkta ietekmei uz valsts tiesas iespēju veikt kaitējuma apmēra aplēses saskaņā ar minētās direktīvas 17. panta 1. punktu, pamatlietas situācijā esošais apstāklis, ka atbildētāja pati pēc savas ierosmes, saņēmusi atļauju šādi rīkoties no iesniedzējtiesas, ir nodevusi prasītāju rīcībā datus, uz kuriem tā ir balstījusies, lai apstrīdētu prasītāju eksperta atzinumu, pats par sevi nav nozīmīgs, izvērtējot, vai valsts tiesai ir ļauts veikt kaitējuma apmēra aplēses.
- 60 Treškārt, personai, kas ceļ zaudējumu atlīdzināšanas prasību, pamatojoties uz pretkonkurences rīcības rezultātā nodarīto kaitējumu, ir iespējams šo prasību vērst arī tikai pret vienu no šīs rīcības izdarītājiem, jo, kā savu secinājumu 102. punktā norāda ģenerāladvokāte, judikatūras atziņa ir tāda, ka konkurences tiesību pārkāpums principā izraisa tā izdarītāju solidāru atbildību (spriedums, 2019. gada 29. jūlijs, *Tibor-Trans*, C-451/18, EU:C:2019:635, 36. punkts).

- 61 Tāpēc Direktīvas 2014/104 11. panta 1. punkts, ņemot vērā, ka tajā ir paredzēta šāda iespēja, ir uzskatāms par tiesību normu, kura kodificē Tiesas judikatūru, un to pašu iemeslu dēļ, kas šā sprieduma 35. punktā izklāstīti par šīs direktīvas 3. panta 1. un 2. punktu, ir viena no tām minētās direktīvas normām, kuru transponēšanai paredzētie valsts pasākumi ir piemērojami tūlītēji.
- 62 Tomēr šī iespēja neliedz personai, kas cēlusi Direktīvas 2014/104 piemērošanas jomā ietilpstošu zaudējumu atlīdzināšanas prasību, lūgt to izskatošajai valsts tiesai izprasīt no citiem pārkāpjošās rīcības izdarītājiem lietā nozīmīgos pierādījumus šīs direktīvas 5. pantā noteiktajā kārtībā un apmērā tālab, lai šī tiesa varētu noskaidrot kaitējuma esamību un apmēru un tādējādi izvairīties no vajadzības veikt šā kaitējuma apmēra aplēses tiesas ceļā.
- 63 Proti, šajā lietā transportlīdzekļus, ko iegādājusies *Tráficos Manuel Ferrer*, ir tirgojuši vēl divi citi Komisijas 2016. gada 19. jūlija lēmumā sodītie kravas automobiļu ražotāji: *Renault Trucks* un *Iveco*, kuri tādējādi varētu būt spējīgi šim uzņēmumam iesniegt pierādījumus par karteļa dēļ radušos sadārdzinājumu, lai varētu noskaidrot, vai un kādā proporcijā šis sadārdzinājums patiesībā ir ietekmējis četru “Renault Trucks” markas kravas automobiļu un divu “Iveco” markas automobiļu pirkuma cenu. Šajā ziņā jāatgādina, ka atbildētajai saskaņā ar minētās direktīvas 5. panta 1. punkta pirmās daļas pēdējo teikumu ir arī iespēja lūgt šai tiesai no pārējiem pārkāpuma izdarītājiem izprasīt lietā nozīmīgos pierādījumus; un tas varētu izrādīties visai noderīgi tādā situācijā, kurā – kā šajā lietā esošajā – lūgumu par divu no tiem pieaicināšanu lietā iesniedzējtiesa ir noraidījusi.
- 64 Pakārtoti iespējamajai Direktīvas 2014/104 5. panta 1. punkta ietekmei uz valsts tiesas iespēju veikt kaitējuma apmēra aplēses saskaņā ar šīs direktīvas 17. panta 1. punktu, pamatlietas situācijā esošais apstāklis, ka zaudējumu atlīdzināšanas prasība ir vērstā tikai pret vienu no lēmuma par LESD 101. panta pārkāpuma konstatēšanu adresātiem, kas tirgojis tikai daļu no precēm, kuras iegādājušies prasītāji un par kurām tiek apgalvots, ka tās ir ietekmējis sadārdzinājums šā pārkāpuma dēļ, pats par sevi nav nozīmīgs, izvērtējot, vai valsts tiesai ir ļauts veikt kaitējuma apmēra aplēses.
- 65 Līdz ar to, ievērojot iepriekš izklāstīto, uz otro un trešo jautājumu ir atbildams, ka Direktīvas 2014/104 17. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka nedz apstāklis, ka šīs direktīvas piemērošanas jomā ietilpstošajā zaudējumu atlīdzināšanas prasībā esošā atbildētāja ir nodevusi prasītāju rīcībā datus, uz kuriem tā ir balstījusies, lai apstrīdētu prasītāju eksperta atzinumu, nedz tas, ka savu prasību prasītāji ir vērsuši tikai pret vienu no minētā pārkāpuma izdarītājiem, paši par sevi nav nozīmīgi, lai izvērtētu, vai valsts tiesām ir ļauts veikt kaitējuma apmēra aplēses, jo iespēja veikt šādas aplēses ir pakārtota, pirmkārt, tam, ka šā kaitējuma esamība ir pierādīta, un, otrkārt, tam, ka ir praktiski neiespējami vai pārmērīgi grūti noteikt precīzu šā kaitējuma apmēru, un tālab jāņem vērā visu to parametru kopums, kas liek izdarīt šādu konstatējumu, un konkrēti to, ka tādi pasākumi kā minētās direktīvas 5. pantā paredzētais lūgums izprasīt pierādījumus, ir bijuši nesekmīgi.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 66 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēti pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

- 1) **LESD 101. pants un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/104/ES (2014. gada 26. novembris) par atsevišķiem noteikumiem, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem 3. panta 1. un 2. punkts**

ir jāinterpretē tādējādi, ka

tiem nav pretrunā tāda valsts civilprocesuālo tiesību norma, saskaņā ar kuru prasījumu daļējas apmierināšanas gadījumā katrs lietas dalībnieks sedz savus tiesāšanās izdevumus un pusi no kopīgajām izmaksām, ja vien nav ļaunprātīgas rīcības.

- 2) **Direktīvas 2014/104 17. panta 1. punkts**

ir jāinterpretē tādējādi, ka

nedz apstāklis, ka šīs direktīvas piemērošanas jomā ietilpstošajā zaudējumu atlīdzināšanas prasībā esošā atbildētāja ir nodevusi prasītāju rīcībā datus, uz kuriem tā ir balstījusies, lai apstrīdētu prasītāju eksperta atzinumu, nedz tas, ka savu prasību prasītāji ir vērsuši tikai pret vienu no minētā pārkāpuma izdarītājiem, paši par sevi nav nozīmīgi, lai izvērtētu, vai valsts tiesām ir ļauts veikt kaitējuma apmēra aplēses, jo iespēja veikt šādas aplēses ir pakārtota, pirmkārt, tam, ka šā kaitējuma esamība ir pierādīta, un, otrkārt, tam, ka ir praktiski neiespējami vai pārmērīgi grūti noteikt precīzu šā kaitējuma apmēru, un tālab jāņem vērā visu to parametru kopums, kas liek izdarīt šādu konstatējumu, un konkrēti to, ka tādi pasākumi kā minētās direktīvas 5. pantā paredzētais lūgums izprasīt pierādījumus, ir bijuši nesekmīgi.

[Paraksti]